

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

688

Vragen van de leden **Six Dijkstra** (Nieuw Sociaal Contract) en Kathmann (GroenLinks-PvdA) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *het bericht «Controversial «chat control» back on EU agenda this week»* (ingezonden 6 september 2024).

Antwoord van Minister **Van Weel** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 29 november 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 104.

Vraag 1

Bent u bekend met de inhoud van het voorstel tot chatcontrole dat op de agenda van de Raad van de Europese Unie staat?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Is u bekend wanneer dit voorstel in de Raad besproken en in stemming gebracht zal worden?

Antwoord 2

Het voorstel van het Hongaarse voorzitterschap is voor het eerst op hoofdlijnen met de lidstaten besproken tijdens de Coreper-vergadering van 4 september jl. Ten grondslag aan deze bespreking lag een nota van het Voorzitterschap met daarin de kaders voor het voorstel. De compromistekst van het voorstel is vervolgens op 9 september jl. met de lidstaten gedeeld. Tot een vaststelling van een Algemene Oriëntatie is het tot dusver nog niet gekomen. Het Hongaarse voorzitterschap streeft nog steeds naar het bereiken van een algemene oriëntatie over deze Verordening. Om die reden is het de verwachting dat het voorstel geagendeerd zal worden voor de JBZ-raad van 12 en 13 december.

¹ <https://www.brusselstimes.com/eu-affairs/1209673/controversial-chat-control-back-on-eu-agenda-this-week>.

Vraag 3

Wat is het standpunt van het kabinet ten aanzien van dit voorstel en van overige maatregelen van chatcontrole waarbij end-to-endversleuteling generiek verzwakt of omzeild wordt?

Antwoord 3

Het kabinet erkent de urgentie van de bestrijding van kinderpornografisch materiaal volledig en is voorstander van EU-regelgeving voor het tegengaan van de verspreiding van kinderpornografisch materiaal. Deze opgave is ook opgenomen in het regeerprogramma van het kabinet.

Binnen het EU-voorstel voor de CSAM-verordening staat een bepaling die het mogelijk maakt om, als laatste redmiddel en als alle andere middelen onvoldoende resultaat hebben opgeleverd, een detectiebevel aan een aanbieder van een tussenhandeldienst of interpersoonlijke communicatiedienst op te leggen. Nederland heeft op dit punt altijd gehandeld binnen het kader van de in 2022 aangenomen motie-Van Raan, die inhoudt dat Nederland geen voorstellen ondersteunt die end-to-end encryptie onmogelijk maken.²

Ook stelde het kabinet eerder vast dat client-side scanning ten aanzien van berichtendiensten die gebruik maken van end-to-end encryptie de enige technische manier is om, binnen die diensten, het detectiebevel uit te voeren op een wijze die end-to-end encryptie niet onmogelijk maakt. Dit standpunt en de onderbouwing is met uw Kamer gedeeld.³

Op 29 november jl. heb ik uw Kamer, naar aanleiding van de motie Kathmann c.s.,⁴ voorzien van een brief welke de uitgangspunten inzake de positie van Nederland voor de onderhandelingen in Brussel, specifiek ten aanzien van het detectiebevel, bepaalt. Met de informatie die nu voorhanden is, zal het kabinet geen voorstellen over verplichte detectie ondersteunen die in de praktijk uitsluitend kunnen worden uitgevoerd door middel van *client-side scanning*, vanwege de gevolgen voor de digitale weerbaarheid. Het kabinet concludeert dat voorstellen voor verplichte detectie op dit moment niet ondersteund kunnen worden of nadere bestudering vergen. De zorgen van het kabinet over de bescherming van in het geding zijnde fundamentele grondrechten, met name op het gebied van de privacy en het brief- en telecommunicatiegeheim, en de veiligheid van het digitale domein zijn op dit moment onvoldoende weggenomen. De techniek is in ontwikkeling en er is nog weinig studie naar gedaan. Met het oog op de noodzakelijke zorgvuldigheid is meer tijd nodig om het Nederlandse standpunt op dit aspect nader te concretiseren en in te vullen.

Mocht de Verordening voor besluitvorming op de JBZ-Raad agenda van 12 en 13 december a.s. blijven staan, dan zal Nederland de eerder ingenomen positie herhalen. Nederland zal actief kenbaar maken zich te onthouden van stemming en daarmee worden gerekend tot de landen die de algemene oriëntatie niet steunen.

Voor een uitgebreide toelichting over het kabinetsstandpunt bij dit voorstel en, in het bijzonder over het zogeheten detectiebevel, verwijs ik naar de Kamerbrieven van 1 oktober 2024 en 29 november jl.

Vraag 4

Hoe verhoudt het kabinetsstandpunt zich tot artikel 10 van de Grondwet: het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer?

Antwoord 4

Artikel 10 van de Grondwet waarborgt de persoonlijke levenssfeer van individuen. Hoewel het recht op privacy fundamenteel is, is het niet onbeperkt. Beperkingen op dit recht zijn toegestaan wanneer deze bij wet worden vastgesteld en noodzakelijk zijn voor een legitiem doel, zoals de bestrijding van criminaliteit of de bescherming van kinderen, en voldoen aan de algemene eisen van proportionaliteit en subsidiariteit en de specifieke eisen die de Grondwet stelt.

² Kamerstukken II, 26 643, nr. 885.

³ Kamerstukken II, 26 643, nr. 1069.

⁴ Kamerstukken II, 32 317, nr. 891.

Voor wat betreft privacy-inbreuken zal Nederland geen voorstellen ondersteunen die verplichte detectie in de privécommunicatie van alle burgers inhouden, conform het verzoek aan de regering dat is neergelegd in de voornoemde motie Kathmann c.s.

De zorgen van het kabinet over de bescherming van in het geding zijnde fundamentele grondrechten, met name op het gebied van de privacy en het brief- en telecommunicatiegeheim, en de veiligheid van het digitale domein, zijn op dit moment onvoldoende weggenomen om met de Verordening in te kunnen stemmen.

Vraag 5

Hoe verhoudt het kabinetsstandpunt zich tot artikel 13 van de Grondwet: het recht op eerbiediging van het telecommunicatiegeheim?

Antwoord 5

De doelstelling van artikel 13 Grondwet betreft het beschermen van de vertrouwelijkheid van de communicatie. Deze bescherming houdt in dat de overheid en andere partijen niet zonder wettelijke grond en zonder rechterlijke toestemming, of (in het belang van de nationale veiligheid) machtiging van hen die daartoe bij de wet zijn aangewezen, privécommunicatie mogen onderscheppen, monitoren of doorzoeken. Die bescherming geldt met én zonder encryptie: ook als de inhoud van communicatie niet versleuteld is, mag die niet zomaar worden bekeken. Encryptie is een technische manier om de inhoud van de communicatie te beschermen tegen inzage door anderen, naast andere manieren om je daartegen te beschermen.

Net als bij artikel 10 van de Grondwet (recht op privacy) staat ook bij artikel 13 Grondwet de vraag centraal in welke mate de staat inbreuk kan maken op dit recht ten behoeve van een legitiem doel, zoals de bestrijding van online kindermisbruik. Beperking van dit recht is mogelijk in de gevallen bij de wet bepaald met machtiging van de rechter of, in het belang van de nationale veiligheid, door of met machtiging van hen die daartoe bij de wet zijn aangewezen.

Ook hiervoor geldt dat de zorgen van het kabinet over de bescherming van in het geding zijnde fundamentele grondrechten op dit moment onvoldoende weggenomen.

Vraag 6

Hoe verhoudt het kabinetsstandpunt zich tot het standpunt van het Hof van Justitie van de Europese Unie dat generieke toegang tot versleutelde berichten nooit rechtmatig kan zijn?⁵

Antwoord 6

Zoals benoemd in de beantwoording van eerdere Kamervragen over dit onderwerp ben ik bekend met de uitspraak van het Europese Hof in de zaak Schrems.^{6, 7} Het Europese Hof gaf hierin aan dat «een regeling op grond waarvan de autoriteiten veralgemeend toegang kunnen krijgen tot de inhoud van elektronische communicatie [moet] worden beschouwd als een aantasting van de wezenlijke inhoud van het grondrecht op eerbiediging van het privéleven zoals door artikel 7 van het EU-Handvest gewaarborgd». Hoewel ik deze conclusie van het Hof onderschrijf, wil ik erop wijzen dat versleutelde berichten of versleuteling als zodanig geen rol speelden in deze zaak.

Vraag 7

Hoe verhoudt het kabinetsstandpunt zich tot het standpunt van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, namelijk: «Wetten en wetsvoorstellen waarbij chatdiensten worden verplicht om toegang tot end-to-end versleutelde data te geven, wat kan leiden tot het verzwakken van encryptie, is niet proportioneel en heeft geen plaats in een democratische samenleving»?⁸

⁵ <https://www.ivir.nl/publicaties/download/CSAMreport.pdf>, paragraaf 3.2.

⁶ Aanhangsel Handelingen II 2024/25, nr. 398.

⁷ Uitspraak van het Hof van Justitie in de zaak Schrems I, (C-362/14), 6 oktober 2015 (ECLI:EU:C:2015:650).

⁸ <https://www.security.nl/posting/829559/Europees+Hof+verbiedt+verzwakken+van+end-to-end+encryptie>.

Antwoord 7

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik naar de beantwoording van eerdere Kamervragen, waar wordt ingegaan op de uitspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) op 13 februari 2024 in de zaak *Podchasov v. Rusland* en hoe deze uitspraak zich verhoudt tot het standpunt van het kabinet.⁹

Vraag 8

Hoe verhoudt het kabinetsstandpunt zich tot het proportionaliteitsbeginsel uit artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht?

Antwoord 8

Het proportionaliteitsbeginsel uit artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) vereist dat een bestuursorgaan bij het nemen van besluiten een evenwichtige belangenafweging maakt en dat de nadelige gevolgen van een besluit niet onevenredig mogen zijn in verhouding tot het doel dat ermee wordt gediend. Op het kabinetsstandpunt als zodanig is de Awb niet van toepassing en het hoeft dan ook niet te voldoen aan de eisen van artikel 3:4, eerste lid, Awb.

Voor zover de vraag is of het kabinetsstandpunt evenredig is, benadruk ik nogmaals dat het kabinet van mening is dat op dit moment onvoldoende duidelijkheid bestaat over de impact van het detectiebevel. De zorgen van het kabinet over de bescherming van in het geding zijnde fundamentele grondrechten, met name op het gebied van de privacy en het brief- en telecommunicatiegeheim, en de veiligheid van het digitale domein, zijn op dit moment onvoldoende weggenomen om met het voorstel in te kunnen stemmen.

Vraag 9

Wilt u deze vragen afzonderlijk, onderbouwd en binnen drie weken beantwoorden?

Antwoord 9

Het is helaas niet gelukt om uw Kamer binnen de termijn van een beantwoording op deze vragen te voorzien.

⁹ Aangangsel Handelingen II 2024/25, nr. 398 (zie m.n. beantwoording vragen 9 e.v.).